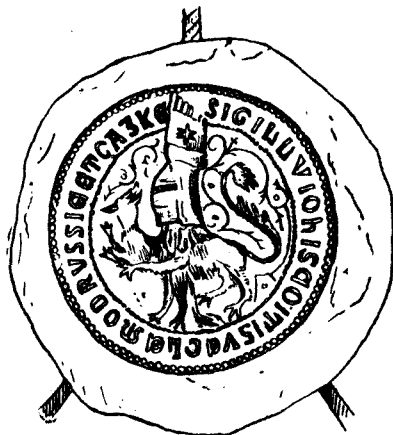

Stari grb knezova Krčkih.

U zbirci nar. arkeolog. muzeja nalazi se pečat kneza Ivana Krčkoga i Modruškoga (oko g. 1360), kojega ovdje u slici donosimo.

Ovaj pečat je sa više gledišta vrlo znamenit.

Na njemu vidi se stojeći, na desno okrenuti lav, koji prednjimi pandžama drži vuka ili drugu sličnu zvier. Glava lavu pokrita je čabrastom kacigom (*Kübelhelm*), na kojoj je kao nakit zatvorena kreljut orla, koja je opet nakićena *grbom* (dva polja, u gornjemu zvijezda; boje dakako nepoznate). Nadpis pečata glasi:

+ SIGILLVM IOHANNIS COMITIS VEGLE MODRVSSIE ET
GAZKE.

T. j. Sigillum Johannis Comitis Vegle Modrussie et Gazke.

Pečat je vrlo umjetno u strogogotskom stilu izradjen, te je radi neobičnog predstavljanja grba sa heraldičkog gledišta vrlo zanimiv. Obično se, kako je poznato, grb predstavlja na štitu, koji je pokrit kacigom, a kraj njega stoji štitonoša, ili čuvar grba. Na našem pečatu je štitonoša, lav, zajedno i čuvar grba, koji ga brani proti neprijatelju, vuku, — te nenosi grb na štitu, nego na nakitu kacige, kojom mu je glava pokrita. Ovaj način predstavljanja grba osobito je riedak, te samo kadkada u najstarije doba dolazi u francezkoj i njemačkoj heraldici¹. U Magjarskoj i u Hrvatskoj poznat

¹ O. T. v. Hefner, Handb. d. Heraldik, München, 1861. S. 150

mi je osim našega samo još jedan sličan pečat, to je onaj palatina Ivana Gileti, takodjer iz XIV. vieka¹.

Grb, koji se vidi na kacigi našega pečata, osobito je važan za poviest naših Frankapana. On se naime posvema razlikuje od grba, kojega su Frankapani u XV. vieku i kasnije rabili, i od grba rimske obitelji Frangipani. Za poznavaoća heraldike jasan je to dokaz, da *Krčki knezovi nisu poriekla rimskoga ili barem nestoje ni u kakovom savezu sa rimskimi Frangipani.*

Rimska obitelj Frangipani dolazi u listinah prvi put g. 1014². Njihovo čudnovato ime »kruholomac« tumači se pričom, da je jedanput prigodom velikog glada u Rimu jedan njihovih pradjedova djelio kruh medju siromake. Kada su u XIII. vieku bili na vrhuncu svoje moći, počeli su dokazivati, da su starorimskog poriekla i da su im pradjedovi stari *Aniciji*. Ime njihovo pisalo se je u srednj. vieku razno: Fregapane, Frayapanus, Frajapanis, Frajampane, Phri-gepanius, Frangipane, Frangenspanem³. Njihove palače stajale su u okolici Titovoga sl. voluka i Flavijuskoga amphitheatra (Colosseum). Glavna grana te obitelji, knezovi Mirabelski, izumrla je god. 1654, a posljedni zvaao se je Marius. Na jedna grana živi još danas u Udini. *Grb rimske obitelji bio je ovaj: u crvenom polju dva žuta lava, stojeći jedan prama drugomu, te držeći prednjimi nogami zajedno jedan hlieb.*

Naši Frankapani, koji su već u XII. vieku poznati, zovu se do XV. vieka u svojih listinah samo »Comites Veglie, Modrussiae et Segniae«; a u XV. vieku počimaju ovomu naslovu dodavati ime »de Frangepanibus«. Nu već meštar Rogerius zove ih oko g. 1242 »domini de Frangapanibus«⁴, te mi se čini, da su knezovi krčki baš u to doba počeli izticati, da su rodjaci rimskih Frangipana. Da su to učinili, tomu se neće nitko čuditi, koji znade, da su i druge obitelji srednjeg vieka kušale dokazivati svoje rimsko porieklo, a rimski Frangipani stajali su upravo u to doba na vrhuncu

¹ *Nagy I. Magyarország családai. III, 405.; — Archaeologiai közlemények. VIII, 65.*

² »Leo, qui vocatur Frajapane«. *Muratorii, Ant. It. IV, 797.*

³ *Gregorovius, Gesch. d. Stadt Rom im Mittelalter. IV, 379.*

⁴ *Rogerius, Carmen miserabile super destructione Reg. Hungariae. Cap. 40. — Bela IV zove knezove krčke u svojem privilegiju od g. 1263. „illustres et strenuos viros Nobiles de Wegla, alta ex prosapia Urbis Romanae Senatorum ortos“. Fejér, Cod. dipl. IV. 3. 109.*

svoje moći, jer se je oko god. 1220. Otto III. Frangipani oženio sa byzantinskom carevnom Anom Komnenskom, te je posjedovao u Italiji nekoliko kneževina i u gradu Rimu bio je vladarom okružja oko Colosseja. *Grb krčkih knezova* bio je, kako vidimo na našem pečatu, *štit, razdjeljen u dva polja, u gornjem polju zvijezda.*

A zar se rimski Frangipani nisu opirali tomu, da se krčki knezovi zovu Frankapan? Nisu, jer u XIII. i XIV. vieku, dok su oni još moćni bili, nisu možda niti znali, da imade krčkih knezova. A u XV. vieku, kada su rimski Frangipani već propali, dočim su krčki knezovi silni i bogati bili, došao je ban Nikola Frankapan u Rim, a rimske propalice su se dakako veselili, kad su dočuli, da se hrvatski ban, najsilniji i najbogatiji velikaš krune Ugarske, izdaje njihovim rođakom. Oni su ga rado primili u svoju obitelj, te su mu od pape Martina V. izhodili dozvolu, da smije rabiti ime Frangepan i gore opisani grb te rimske obitelji¹. Od to doba rabe naši krčki knezovi ime »de Frangepanibus« i grb rimskih Frangepana².

Kako je poznato, naši su historici Kukuljević i Klaić već davno izrazili mnijenje, da su knezovi krčki hrvatskog porijekla, te da nisu rođjaci rimskih Frangepana. Ja mislim, da je pečat, kojega danas priobćimo³, jasan dokaz istinitosti toga mnijenja.

Dr. I. Bojničić.

D o p i s i.

1. Gornji Muć, 8 ožujka 1886. — Velečastni gospodine i prijatelju! Evo opet iza moje zadnje pošiljke našlo se raznih arkeoloških predmeta, koje Vam šaljem u sandučiću, a ujedno i sve komade, što se dalo sakupiti od one plitice zdjelice. Između novih komada cijenim da je najvažnija sulica gvozdена troćošasta, zahrdjana ali veoma lijepo uzdržana. Ona druga šiljasta, prosta je i manje vrijednosti. Novi komad opeke nosi na sebi zumbu (bollo), kakvu ne nalazim ni u *Vistniku* ni u *Bullettinu*, niti se spominjem, da je dosada amo našasta. Ja nju ne umijem prošiti a još

¹ *Farlati*, *Illyricum Sacrum*. V, 303.

² Taj grb vidi: *F. Heyer v. Rosenfeld*, *Wappenbuch d. Königr. Dalmatien*. Nürnberg, 1873. tab. 30 i 61.

³ Moram još iztaknuti, da je naš pečat A. *Nyáry* (A heraldika vezérfonala. Bpest, 1886. tab. IX. br. 79) izdao, nu vrlo pogriješno i lošo, a nije znao, da je to pečat jednog Frankapana. Pečat, kojega je on izdao visi na listini od god. 1365 u magj. zem. arhivu (br. 5391.).